

Revidirana Strategija socialne kohezije,

ki jo je odobril Odbor ministrov Sveta Evrope 31. marca 2004

I. del – Socialna kohezija: prednostna naloga Sveta Evrope

1. Socialna kohezija, kakor jo razume Svet Evrope, je zmožnost družbe, da zagotavlja blaginjo vsem svojim članom, zmanjšuje razlike in preprečuje polarizacijo. Kohezivna družba je skupnost svobodnih posameznikov, ki se medsebojno podpirajo in navedene skupne cilje uresničujejo z demokratičnimi sredstvi.

2. Vse družbe morajo živeti z omejitvami in napetostmi, ki jih povzročajo dejanske in potencialne delitve. Tako, denimo, v vseh družbah obstajajo premoženjske razlike med bogatejšimi in revnejšimi ljudmi; kadar so razlike pretirane ali če se povečujejo, je kohezija ogrožena. Ravno tako ni nobena družba brez etničnih in kulturnih razlik; vprašanje je, kako obravnavati razlike, da postanejo vir medsebojne obogatitve, ne pa dejavnik delitev in sporov. Kohezivna družba je tista, ki razvije zadovoljive načine spoprijemanja s temi in drugimi napetostmi na odprt in demokratičen način. To pomeni izvajanje ukrepov za zmanjševanje neenakosti in vzpostavitev pravičnosti, tako da različne delitve ostanejo obvladljive in se ne povečajo toliko, da bi ogrožale stabilnost družbe.

3. Nobena družba ni povsem kohezivna. Socialna kohezija je preji ideal, h kateremu se stremi, kakor pa cilj, ki bi ga bilo mogoče v celoti doseči. Nenehno jo je treba negovati, izboljševati in prilagajati. Vsaka generacija mora na novo najti obvladljivo ravnotežje sil. To je nenehno spreminjajoče se ravnotežje, ki se mora prilagajati spremembam družbenega in gospodarskega okolja, tehnologije ter nacionalnih in mednarodnih političnih sistemov.

4. Pri socialni koheziji ne gre le za boj proti socialni izključenosti in revščini. Gre tudi za ustvarjanje solidarnosti v družbi, tako da se bo izključenost zmanjšala na minimum. Istočasno pa obstaja potreba, v kolikor revščina in izključevanje obstajata, izvajati posebne ukrepe za pomoč ranljivim članom družbe. Strategija socialne kohezije se mora potemtakem z izključenostjo spoprijemati tako s preventivnimi kakor s kurativnimi sredstvi.

5. V dvajsetem stoletju so zahodnoevropske države sprejele odgovornost za uresničevanje ravnovesja med gospodarsko rastjo in socialno pravičnostjo. Kljub znatnim razlikam, ki obstajajo med državami, je evropski pristop v primerjavi z drugimi regijami sveta dovolj drugačen, da se mu pogosto reče "evropski socialni model". Vendar pa se evropski pristop sooča z nizom vprašanj in napetosti. Za Evropo v enaindvajsetem

stoletju je izziv, odkriti kako prilagoditi dosežke socialne politike spreminjajočim se potrebam in okoliščinam, ne, da bi se izgubila njihova bistvena značilnost.

6. Današnji Evropejci se zavedajo številnih potencialnih groženj socialni koheziji. Zaradi spreminjanja vzorcev zaposlovanja in zaradi dvomov glede vzdržnosti sistemov socialne varnosti, imajo, denimo, mnogi občutek, da postaja njihova prihodnja blaginja bolj negotova. Zaradi socialnih problemov in kriminala v propadajočih območjih mest se ljudje v svojem vsakdanjem življenju lahko počutijo manj varne. Spet drugim se zdi, da vse večja multikulturalnost ogroža tradicionalne identitete. Hkrati se porajajo nove grožnje revščine in izključenosti, npr. neustrezen dostop do novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij ali do privatiziranih sistemov oskrbe z vodo, elektriko, itn.

7. Zaradi teh in drugih razlogov se mnogim zdi, da je socialna kohezija ogrožena.

8. Za države članice Sveta Evrope je zaradi tega socialna kohezija ena od prednostnih nalog. Voditelji držav in vlad držav članic te organizacije, ki so se oktobra 1997 sestali v Strasbourgu, so opredelili socialno kohezijo kot "eno najpomembnejših potreb širše Evrope in ... bistveno dopolnilo uveljavljanja človekovih pravic in dostojanstva" (*Sklepna izjava*). Ker sedanjih 45 držav članic pokriva praktično vso geografsko Evropo, ima Svet Evrope posebno in jasno nalogo pri spodbujanju socialne kohezije po vsej celini. Enako kakor bi države članice rade preprečile, da bi prišlo do "družb dveh hitrosti", razdeljenih na uspešno večino in vse bolj marginalno manjšino, želijo preprečiti tudi nastanek "Evrope dveh hitrosti".

Krepitev socialne kohezije na podlagi človekovih pravic

9. Temeljne zaveze držav članic Sveta Evrope so človekove pravice, demokracija in vladavina prava. Organizacija si prizadeva doseči večjo enotnost med članicami zaradi varovanja idealov in načel ter "pospeševati njihov gospodarski in družbeni napredek" (Člen 1a statuta Sveta Evrope).

10. Celoto civilnih, političnih, socialnih in ekonomskih pravic varujeta dva temeljna instrumenta organizacije o človekovih pravicah, in sicer Evropska listina človekovih pravic in Evropska socialna listina (spremenjena). Evropsko sodišče človekovih pravic in organi Evropske socialne listine so odgovorni za zagotavljanje, da pogodbenice v celoti spoštujejo te pravice. Izhodišče Strategije socialne kohezije so zlasti pravice, navedene v Evropski listini socialnih pravic (spremenjeni).

11. Kot je navedeno zgoraj (gl. odstavek 1), je socialna kohezija zmožnost družbe, da zagotavlja blaginjo vsem svojim članom, zmanjšuje razlike in

preprečuje polarizacijo. Blaginja pomeni ne le pravičnost in nediskriminacijo glede dostopnosti do človekovih pravic, temveč tudi:

- dostojanstvo vsake osebe in priznavanje njenih sposobnosti in prispevka družbi, ob polnem upoštevanju različnosti kultur, mnenj in verskih prepričanj;
- svobodo vsakega posameznika, da si vse življenje prizadeva za osebni razvoj;
- možnost vsake osebe, da aktivno sodeluje kot polnopravna članica družbe.

12. Naravno je torej, da si Svet Evrope prizadeva razvijati na pravicah temelječ pristop do socialne kohezije. Pravice zagotavljajo najtrdnejše temelje socialne politike. Pravice so tisto zaradi česar imajo vsi člani družbe enakopravno osnovo. Ukrepanje države na področju socialne politike, ki ima podlago v človekovih pravicah, ni več stvar dobrotelosti ali blaginje, namenjene članom družbe v manj ugodnem položaju, temveč stvar zagotavljanja pravic, ki so za vse enake.

13. Ne glede na intenzivnost pravnega varstva pravic ni nikoli enostavno zagotoviti, da imajo vsi člani družbe, zlasti tisti z najšibkejšim položajem, dejansko korist od svojih pravic. Paradokсно je, da so prav tisti, ki najbolj potrebujejo varstvo pravic, pogosto najmanj usposobljeni za njihovo uveljavljanje. Zato morajo pravno varstvo pravic spremljati odločni ukrepi socialne politike, ki zagotavljajo, da ima v praksi vsak dostop do svojih pravic.

14. Tudi enakost žensk in moških je ena temeljnih zavez Sveta Evrope, ki je zelo pomembna za Strategijo socialne kohezije. Implikacije posegov socialne politike za položaj spolov in integriranje načela enakosti spolov v dejavnosti na tem področju bodo deležni nenehne pozornosti.

15. Na pravicah temelječi pristop Sveta Evrope pomeni zavezo udeležati pravice in potrebe tistih posameznikov in skupin v družbi, ki so še posebej v nevarnosti, da postanejo ranljivi. Mednje sodijo npr:

- otroci, kakor so opredeljeni v Konvenciji OZN o otrokovih pravicah in v Evropski konvenciji o uresničevanju otrokovih pravic;
- mladi ljudje na sploh, ki morajo imeti pomembno vlogo v vsaki viziji socialne kohezije, ki jo zanima blaginja prihodnjih generacij s stališča trajnostnega razvoja;
- družine v negotovem položaju, zlasti enostarševske družine;
- migranti in etnične manjšine, katerih družbena integracija je za socialno kohezijo bistvenega pomena;
- invalidi, katerih posebne potrebe je treba v celoti vključiti v prizadevanja za blaginjo vseh;
- starejši, zlasti tisti, ki živijo sami oziroma nimajo več podpore družine.

16. Svet Evrope je bil vedno mnenja, da mora dostopnost socialnih pravic temeljiti na naslednjih načelih:

- enakost pravic za vse, brez diskriminiranja;
- razpoložljivost vsem dostopnih kakovostnih storitev;
- namenjanje posebne pozornosti potrebam ranljivih članov družbe;
- preprečevanje stigmatiziranja tistih s posebnimi potrebami;
- vzdrževanje pravičnih in vzdržnih davčnih politik;
- sodelovanje uporabnikov.

Hkrati bi se moral vsakdo zavedati, da mora pri tem, kako uporablja socialno zaščito in socialne storitve, ravnati odgovorno.

Socialna kohezija kot odgovornost vseh

17. Zmožnost družbe, da vsem zagotavlja blaginjo, je treba razumeti kot odgovornost vseh družbenih sektorjev. V dvajsetem stoletju je bilo pogosto mnenje, da je, če pustimo vlogo družine in drugih tradicionalnih socialnih razmerij ob strani, za blaginjo odgovorna država ("država blaginje"), medtem ko je gospodarstvo odgovorno za ekonomski razvoj. Gospodarski problemi zadnjih desetletij in ekonomska globalizacija so pokazali, da ta model ni več ustrezen in da mora blaginja vseh postati skupen cilj vseh družbenih akterjev, države, gospodarstva in posameznika ("družba blaginje"). Ta nova situacija ne implicira umika države, temveč vodi v iskanje bolj raznolikega ukrepanja, ki vključuje nove partnerje.

a) razjasnitev in ohranjanje bistvene vloge države in drugih javnih organizacij

18. V času, ko se veliko razpravlja o pravi vlogi države, je treba razjasniti in potrditi, bistvene odgovornosti vlade na področju socialne politike.

19. Država deluje najprej kot garant človekovih pravic in participativne demokracije.

20. Drugič, država z mehanizmi solidarnosti, kakršna sta redistributivna obdavčitev in socialna varnost, vzpostavlja pri distribuciji bogastva zadostno stopnjo pravičnosti. Prav sistemi socialne varnosti so eni najmočnejših institucionalnih izrazov socialne solidarnosti. Vzpostavitev oziroma ohranjanje dobro razvitega sistema socialne varnosti, ki temelji na solidarnosti, velja za eno glavnih sredstev krepitve socialne kohezije. Eden glavnih ciljev strategije socialne kohezije mora torej biti krepitev vzdržnih sistemov socialne varnosti, zlasti v času, ko se zastavljajo mnoga vprašanja o njihovem prihodnjem razvoju in financiranju.

21. Tretjič, država aktivno varuje ranljive skupine, ki jim grozi socialna izključenost. Sistemi socialne zaščite torej zagotavljajo ne le socialno varnost, ki je namenjena zaščiti vseh članov družbe pred življenjskimi

tveganji, temveč tudi socialne storitve za vse in socialno varstvo za tiste, ki jim je posebej potrebna.

22. Ob tem, da je zanje še naprej ključna odgovornosti države, se način, kako država uresničuje svoje odgovornosti, spreminja. V mnogih državah obstaja tendenca približevanja socialnih storitev ljudem s tem, da se odgovornost zanje prenaša na regionalne in lokalne oblasti. Poleg tega vlade čedalje pogosteje ugotavljajo, da je najboljši način izboljševanja dostopa do socialnih pravic delovanje v partnerstvu s civilno družbo pri uresničevanju skupnih ciljev socialne kohezije. Uveljavljeno tradicijo dialoga s socialnimi partnerji je treba ohraniti in prilagoditi spremenjenim okoliščinam. Novejši razvoj prinaša vse več partnerstva med vlado in nevladnimi organizacijami pri obravnavanju socialnih problemov. Pri identificiranju in zadovoljevanju novih socialnih potreb lahko NVO pogosto dopolnjujejo uradna telesa pri zagotavljanju dostopnosti socialnih pravic za bolj ranljive člane družbe.

23. Te raznovrstne spremembe konceptov in metod javnega upravljanja implicirajo odmik od vsemogočne države v smeri novih konceptov javnega upravljanja skozi partnerstvo oz. vlade kot oblike pogodbe med državljanji in državo. Da se zagotovi, da partnerstvo dejansko prispeva k socialni koheziji, pa je potrebno soglasje o etičnih načelih.

b) Integracija socialne razsežnosti v gospodarsko življenje

24. Zaradi gospodarske rasti je uresničevanje socialne kohezije lažje. Toda na gospodarski razvoj je treba gledati kot na sredstvo za uresničevanje bolj temeljnega cilja človekovega razvoja. V tem duhu je mednarodna skupnost prevzela zavezo odpraviti revščino in uresničiti trajnostni razvoj. Zlasti po vrhu v Johannesburgu je vse bolj jasno, da je trajnostni gospodarski razvoj odvisen tako od trajnostnega socialnega razvoja kakor tudi od trajnostnega okolja. Zaradi tega je treba vzpostaviti dosti tesnejši odnos med ekonomsko in socialno politiko, kakor je bil doslej.

25. Zdrave makroekonomske politike so bistvenega pomena za vzpostavljanje stabilnih pogojev za rast. A ne morejo jih usmerjati zgolj tržni mehanizmi, ne da bi tvegali, da bo prišlo do škodljivih socialnih posledic. Tržne ekonomije tako kot vsi drugi ekonomski sistemi proizvajajo neenakosti kar zadeva bogastvo in družbeni status, in zdaj smo priča povečevanju takih neenakosti v mnogih evropskih državah. Take razlike se dopuščajo, dokler imajo ljudje občutek, da imajo enake možnosti za izboljšanje svojega položaja. Če pa postanejo razlike prehude in če imajo deprivilegirani poleg tega občutek, da je realno zanje le malo upanja za izboljšanje, da so ujeti v past revščine in socialne izključenosti, da z družbo nič nimajo, ker jim ničesar ne nudi, potem začnejo socialno-ekonomske razlike resno ogrožati socialno kohezijo.

26. Zaradi gospodarske globalizacije lahko pride v vseh državah, še zlasti pa v tistih, v katerih potekajo procesi makroekonomske stabilizacije, do pritiska, da bi se socialna zaščita skrčila. Socialna zaščita mora biti res ekonomsko zdržna, ob tem pa se je treba tudi zavedati, da so socialni izdatki, ki ustvarjajo podlago za stabilne in trajnostno uravnotežene družbe, modra naložba v prihodnjo gospodarsko zdržnost in ne le obremenjujoči izdatki.

27. Socialna kohezija prispeva tudi k gospodarskemu razvoju. Stabilna družba predstavlja ugodno okolje za gospodarska podjetja. Tržno gospodarstvo je odvisno od ljudi, ki imajo denar, da ga lahko trošijo; revščina ni dobra podlaga za gospodarski razvoj. Z drugimi besedami, tisto kar je dobro za socialno kohezijo, je dobro tudi za gospodarstvo.

28. Pravica do dela je temeljna človekova pravica in ključni element družbene participacije. Dostopnost zaposlitve za vse in podpiranje dostojnih zaposlitev sta pomembna dejavnika boja proti revščini in izključenosti. Poleg tega skušajo sistemi socialne zaščite poleg svoje tradicionalne vloge nadomeščanja dohodka pomagati čim več ljudem, da se premaknejo iz položaja pasivne blaginjske odvisnosti k aktivni udeležbi v gospodarstvu. V gospodarstvu, ki temelji na znanju, so človeški viri eno bistvenih področij naložb v prihodnjo gospodarsko rast. Ni pa mogoče šteti, da zaporedje negotovih kratkotrajnih zaposlitev vodi v socialno kohezijo, če ima za posledico socialno izključenost.

29. Socialna odgovornost gospodarskih akterjev postaja vse pomembnejše vprašanje postindustrijskih družb. Vse več zanimanja je za vprašanje družbene odgovornosti gospodarstva in razvijajo se številni instrumenti za udejanjanje te odgovornosti v praksi. Pomembno je razviti načine merjenja učinka gospodarske dejavnosti na socialno kohezijo kakor tudi pravne in finančne mehanizme za priznavanje in spodbujanje takih prispevkov (npr. certifikate, davčne spodbude).

30. Prav tako se začena kazati skrb nekaterih posameznikov in posameznic za razvijanje novih oblik gospodarskih aktivnosti, ki bi lahko prispevale k socialni koheziji. Ljudje uporabljajo sredstva, ki so jim na voljo kot posameznikom, denimo moč, ki jo imajo kot potrošniki in to, kako uporabljajo svoje prihranke.

31. Izziv v vsem tem je najti poti za zagotovitev, da bi tržno gospodarstvo prispevalo k socialni koheziji in da ne bi delovalo tako, da izključi tiste, ki so kot potrošniki najmanj privlačni. To je v času, ko vse več področij življenja, vključno z nekaterimi, ki so jih nekdanje zagotavljale javne službe, urejajo tržni mehanizmi, ključno vprašanje.

c) Razvoj nove etike družbene odgovornosti

32. Družba je kohezivna, kadar ljudje sprejemajo odgovornost drug za drugega. Vrednote današnje evropske družbe tega ne spodbujajo vedno. Izključno poudarjanje pravic posameznika ne more tvoriti zadostne podlage za socialno kohezijo. Individualne pravice bodo najbolj varovane v družbah, v katerih ljudje čutijo skupno odgovornost za pravice in blaginjo vseh. Poleg tega tržno gospodarstvo visoko vrednoti tekmovalnost in ima tendenco zanikati socialne prednosti sodelovanja. Ukvarjanje izključno s tržnimi vrednotami vodi ljudi k temu, da skrbijo za lastne interese in ne za interese in potrebe drugih; ne uči jih vrednot zaupanja in solidarnosti, ki sta ključna za socialno kohezijo.

33. Vsi imajo svojo vlogo pri razvijanju občutka medsebojne odgovornosti in medsebojne odvisnosti, ki je potreben za socialno kohezijo. Organizacije civilne družbe, izobraževalni sistem in starši morajo vsi razvijati in v praksi uresničevati novo vrsto aktivnega državljanstva. Ko vzgajajo otroke, bi morali starši nanje prenašati občutek družbene odgovornosti, ki bi ga kajpada morali udejanjiti v družinskem življenju. Gospodarstvo in mediji bi morali priznati odgovornost za družbene posledice svojih dejavnosti. Banke in finančne institucije morajo biti občutljive za etične implikacije naložb.

34. Gre za ponovno vzpostavitev socialnega čuta, občutka pripadnosti in zavezanosti skupnim ciljem družbe. To ni vedno lahko v kulturi, ki tako močno poudarja osebno izpolnitev posameznika in v kateri tržne vrednote in potrošništvo, ki jih odločno podpira del medijev, razkrajajo širšo solidarnost. Svet Evrope si bo s svojo strategijo socialne kohezije prizadeval prispevati k razmisleku o teh vprašanjih.

d) Podpora družini in spodbujanje družinske solidarnosti

35. Ljudje najdejo svojo izpolnitev zlasti v odnosu z drugimi. Strategija socialne kohezije si mora prizadevati, da ob tem, ko v celoti upošteva avtonomijo zasebne sfere in civilne družbe, podpira družine in druge mreže in razmerja, ki zблиžuje posameznike v širših krogih solidarnosti.

36. Kraj, kjer se solidarnost najprej doživlja in kjer se je uči, je družina. Družine imajo bistveno vlogo pri pripravi otrok na življenje v družbi. Pogosto morajo skrbeti za starejše ljudi, ko postanejo bolj odvisni. So tudi pribežališče, v katerega se v trenutku stiske, ko odpove vse drugo, zatečemo po socialno zaščito. Zaradi sprememb vrednot in ravnanja so družinski vzorci postali dosti bolj raznovrstni kakor so bili v preteklosti, vendar to v ničemer ne zmanjšuje družbene vloge družin, ki je še naprej tako temeljna, kakor je vedno bila. V kompleksni in spreminjajoči se družbi je treba pomagati družinam pri uresničevanju njihovih funkcij. Zlasti starši potrebujejo pomoč, ko se spoprijemajo s škodljivimi socialnimi in tržnimi pritiski, usklajujejo poklicno in družinsko življenje in se prilagajajo dejstvu, da so njihovi otroci kot posamezniki nosilci lastnih pravic.

37. Družba ima posebno odgovornost do tistih, ki iz takega ali drugačnega razloga ne morajo računati na pomoč in zaščito družine ali druge socialne mreže. Posebna pozornost mora biti namenjena pravicam in dostojanstvu otrok in starejših oseb, ki potrebujejo oskrbo. Vloga tradicionalnih varstvenih ustanov se zmanjšuje in pomembno je, da se razvijajo alternativne oblike varstva, kjerkoli je to mogoče.

e) Spodbujanje udeležbe v civilni družbi

38. Posamezniki so udeleženci mnogih drugih mrež in ustanov, ki pomagajo pri povezovanju družbe. Politične stranke, sindikati in verske organizacije še naprej povezujejo številne ljudi v široke socialne mreže, kljub manjši pripravljenosti mnogih za vključitev v skupinske aktivnosti. Dobrodelna, športna in kulturna društva pa tudi organizacije za otroke in mlade ljudi imajo posebej pomembno vlogo pri izgradnji socialne kohezije in pritegnejo mnoge ljudi k socialno koristnim prostovoljnim aktivnostim. Vlade bi morale ustvariti ugodno okolje za spodbujanje takih teles in dejavnosti, ki so pogosto ustrezni partnerji za programe izgradnje socialne kohezije, financirane s strani vlade.

39. Treba je priznati nevladne organizacije in jim zagotoviti podporo, ki jim bo pomagala, da bodo imele dejavnejšo vlogo pri krepitvi socialne kohezije.

II. del: Udejanjanje strategije v praksi

40. Ustvarjanje in ohranjanje socialne kohezije v Evropi je najprej in predvsem naloga držav članic. Vloga Sveta Evrope je, da jih vzpodbuja in podpira pri njihovih prizadevanjih s pomočjo svojih instrumentov za določanje standardov, mehanizma medvladnega sodelovanja in ciljno usmerjenih aktivnosti, namenjenih posamezni državi ali skupini držav pri udejanjanju standardov in priporočil Sveta Evrope v praksi.

41. Primarno odgovornost za razvijanje in izvajanje Strategije socialne kohezije Sveta Evrope ima novo medvladno telo, Evropski odbor za socialno kohezijo (CDCS), ki je bil ustanovljen konec leta 1998. Na podlagi prvih petih let dela CDCS je Odbor ministrov zdaj potrdil to revidirano strategijo, ki bo vodila delo Sveta Evrope na področju socialne kohezije v naslednjih petih letih.

42. Ob spoznanju, da je socialno kohezijo mogoče graditi le z integriranimi ukrepi, ki vključujejo mnogo partnerjev, je CDCS tesno sodeloval z drugimi telesi Sveta Evrope, denimo s Parlamentarno skupščino, Kongresom regionalnih in lokalnih organov Sveta Evrope, z drugimi medvladnimi odbori, organi Evropske socialne listine in mednarodnimi nevladnimi organizacijami s statusom udeleženke. Poleg tega so se razvili dobri delovni odnosi z drugimi mednarodnimi telesi, ki delujejo na sorodnih področjih. Nekaj dela je potekalo kot del skupnih programov z

Evropsko komisijo, z delom na področju socialne varnosti pa je tesno povezana MOD.

43. Razvojna banka Sveta Evrope ima kot mednarodna finančna institucija, ki deluje za socialni razvoj, pomembno vlogo pri uresničevanju Strategije socialne kohezije v praksi.

Glavni dosežki prvih petih let

44. CDCS meni, da je ključ za odpravo revščine in socialne izključenosti zagotovitev dejanskega dostopa do temeljnih socialnih pravic, zlasti socialne zaščite, zaposlitve, stanovanja, zdravja in izobrazbe. Vse prepogosto imajo pri uživanju teh pravic največ težav prav tisti, ki jih najbolj potrebujejo. Obsežen delovni program na dostopnosti socialnih pravic je pripeljal do sprejetja političnih smernic o dostopnosti socialne zaščite, zaposlitve in stanovanja, celovitega poročila o dostopnosti socialnih pravic in priporočila Odbora ministrov. CDCS meni, da je to delo osrednji del njegovega programa.

45. CDCS ima na področju socialne varnosti velike odgovornosti. Zlasti ima nalogo spremljati, kako podpisnice uporabljajo Evropski kodeks o socialni varnosti in, ko bo začel veljati, revidirani Evropski kodeks o socialni varnosti. Zdaj potekajo intenzivna prizadevanja, da se pripravi ratifikacija tega kodeksa s strani novejših članic. Verjetno je, da bo več držav Srednje in Vzhodne Evrope kodeks ratificiralo v naslednjih nekaj letih. V državah, za katere se zdi, da je ratifikacija pomaknjena v bolj oddaljeno prihodnost, je poudarek na poskusu zagotovitve, da bi bile reforme socialne varnosti skladne z ratifikacijo, do katere bo prišlo nekoč v prihodnosti. Za CDCS je zelo pomembna tudi koordinacija sistemov socialne varnosti in na tem področju pomaga državam članicam.

46. CDCS zbira tudi primerjalne podatke o sistemih socialne varnosti in služi kot forum za razpravo o aktualnih vprašanjih in izzivih na tem področju. To delo poteka v okviru Odbora strokovnjakov za instrumente določanja standardov na področju socialne varnosti (CS-CO) in skozi informacijski sistem MISSCEO, ki je zelo izpopolnjen in usklajen z omrežjem Evropske unije MISSOC.

47. Program za otroke je bil uspešno zaključen in je pripeljal do ustanovitve novega telesa, Foruma za otroke in družine. V Forumu sodelujejo zelo različni akterji na tem področju, zato da obravnavajo teme, kot so delo otrok, telesno kaznovanje otrok in vloga varuhov pravic otrok. Pravkar se je končal dvoletni delovni program, ki se je osredotočil na dnevno varstvo otrok, ogrožene otroke ali otroke v institucionalnem varstvu, demokracijo in participacijo.

48. CDCS si prizadeva tudi razviti operativna orodja za spremljanje napredovanja socialne kohezije. Državam članicam so bile predstavljene

metodološke smernice za uporabo kazalnikov socialne kohezije. Zdaj poteka testiranje te metodologije v izbranih državah in regijah.

49. Odbor je organiziral forume za razmislek o naslednjih vidikih socialne kohezije:

- Forum 2001: Nove družbene potrebe in upravljanje
- Forum 2002: Nova družbena odgovornost v svetu, ki se globalizira: vloga države, trga in civilne družbe
- Forum 2003: Socialna kohezija ali javna varnost: kako naj Evropa odgovori na kolektivne občutke negotovosti?

Ti letni dogodki, ki se jih udeleži veliko število eminentnih govornikov, so Odboru omogočili, da je znatno izpopolnil svoj koncept socialne kohezije.

50. Poleg medvladnih aktivnosti je bil razvit tudi obširen program dvostranskih aktivnosti, predvsem za države v prehodu, z namenom zagotoviti svetovanje in pomoč pri uporabi Strategije socialne kohezije Sveta Evrope v specifičnih razmerah posameznih držav članic ali subregionalnih skupin držav. V zvezi s Pobudo za socialno kohezijo Pakta za stabilnost je bil razvit obširen program sodelovanja z državami jugovzhodne Evrope. Številne dejavnosti se izvajajo v Ruski federaciji, Ukrajini in državah južnega Kavkaza. Poudarek je na dostopnosti socialnih pravic (zlasti zaposlitve in socialne zaščite), otrocih v institucionalnem varstvu in brezdomnih otrocih ter odvisnih starejših ljudeh.

Prednostne naloge za naslednja leta

51. Da bi državam članicam pomagal pri krepitvi socialne kohezije in boju proti revščini in socialni izključenosti, Evropski odbor za socialno kohezijo meni, da bi moralo biti njegovo delo v prihodnjih letih osredotočeno na naslednja prednostna področja:

52. Izboljšanje dostopnosti do vseh temeljnih socialnih pravic za vse člane družbe, kakor določa Evropska socialna listina (spremenjena), bo še naprej v središču Strategije socialne kohezije. Ta cilj se bo uresničeval s spodbujanjem držav članic, naj ratificirajo Evropsko socialno listino (spremenjeno) (vključno s postopkom kolektivne pritožbe) in z razvijanjem medvladnih aktivnosti na naslednjih področjih:

a. Socialna zaščita

Nadaljevala se bodo prizadevanja, da se standardi, opredeljeni v Evropskem kodeksu socialne varnosti in revidiranem Evropskem kodeksu socialne varnosti, razširijo na vse države članice, ki so jih zmožne sprejeti. Hkrati bo CDCS spremljal reforme na področju socialne varnosti in preučil,

kakšne spremembe so potrebne, da reševanje demografskih in finančnih izzivov ne bi škodovalo socialni koheziji.

b. *Socialne storitve*

CDCS bo pripravil priporočila, namenjena zagotovitvi, da bodo osebne socialne storitve postale učinkovitejše pri zadovoljevanju kompleksnih potreb ljudi, ki so ali bi lahko bili socialno izključeni.

c. *Zaposlovanje*

Nadaljevalo se bo delo na spodbujanju dostopnosti zaposlovanja in izboljševanju dela javnih služb za zaposlovanje, kakovosti zaposlitve in sodelovanja s socialnimi partnerji kot ene ključnih metod za preprečevanja in boja proti izključenosti.

d. *Stanovanje*

CDCS bo razširil svoje delo na dostopnost stanovanja, pri čemer se bo osredotočil zlasti na tiste države članice, kjer so stanovanjski problemi posebej pereči.

53. Delo v zvezi z *otroki in družinami* bo še naprej potekalo v okvirih, ki bodo vključevali obravnavanje otrokovih pravic v skladu s konvencijami Sveta Evrope in s Konvencijo OZN o otrokovih pravicah. Poudarek dejavnosti Strategije socialne kohezije bo na dobrem, učinkovitem starševstvu za celovit in usklajen razvoj otroka v moderni družbi.

54. Podobno se bodo posebne aktivnosti osredotočile na potrebe *starejših oseb*. CDCS si bo poleg tega prizadeval preučiti širše implikacije staranja za trajno uravnotežen socialni razvoj evropskih družb. S tem se bodo odprla vprašanja na mnogih področjih, kakor so zaposlovanje, socialna zaščita in socialne storitve.

55. Pri vsem svojem delu bo Evropski odbor za socialno kohezijo iskal učinkovite načine:

a. za *vključitev* socialne kohezije v programe drugih teles Sveta Evrope. Iskal bo priložnosti za sodelovanje z drugimi medvladnimi telesi, še zlasti s tistimi, ki so odgovorna za zdravje, migracije, prebivalstvo, invalidne osebe in enakost med spoloma. Glede na poudarek, ki ga daje Strategija socialne kohezije partnerstvu, se bodo ohranjale in krepile povezave s Parlamentarno skupščino, Kongresom lokalnih in regionalnih organov Sveta Evrope in nevladnimi organizacijami.

b. za *uporabo rezultatov Strategije socialne kohezije v državah članicah*. Medvladno sodelovanje na vsakem od zgoraj navedenih prednostnih področij bodo spremljale dejavnosti, namenjene pomoči državam članicam

pri uporabi priporočil Sveta Evrope in preizkušanju njihove tehtnosti v razmerah posameznih držav in regij. S tem v zvezi si bo prizadeval graditi na obstoječem sodelovanju z Razvojno banko Sveta Evrope kot sredstvom razvijanja in financiranja projektov na terenu.

c. za *nadaljnje razvijanje koncepta socialne kohezije*. Na seminarjih in panelnih zasedanjih strokovnjakov ter na podlagi demografskih študij, ki jih izvaja Evropski odbor za prebivalstvo, se bodo konceptualni temelji Strategije socialne kohezije razvijali naprej in širili, tako da bodo ustrezali novim izzivom in vključevali nove metode in pristope. Tako, denimo, se bo nadaljnje delo izvajalo z namenom pomagati državljanom, gospodarstvu in finančnim sferam ter civilni družbi, da bodo prevzeli večjo odgovornost za razvoj bolj kohezivnih družb.

d. da se bo *slišal glas izključenih*: NVO, ki delajo neposredno z ljudmi, ki so revni in izključeni, so pokazale, kako lahko glas tistih, ki nimajo moči, v procesu oblikovanja politik prispeva dragocene ideje. CDCS bo iskal poti, kako to doseči v okviru lastnega dela in kako olajšati participacijo državljanov na splošno.

e. da bo *delil evropski pristop k socialni koheziji z drugimi deli sveta*: CDCS bo iskal priložnost za udeležbo na večjih mednarodnih konferencah in za sodelovanje z Združenimi narodi ter regionalnimi medvladnimi organizacijami in zainteresiranimi državami nečlanicami.

Evalvacija in revizija strategije socialne kohezije

56. Evropski odbor za socialno kohezijo bo vsako leto preučil seznam prednostnih nalog, ocenil doseženi napredek in preudaril, ali je potrebna revizija prednostnih nalog. Na podlagi te ocene bo pripravil predloge za aktivnosti, ki bodo vključene v medvladni program za naslednje leto. Strategija socialne kohezije bo najpozneje v petih letih celovito revidirana na podlagi poglobljene evalvacije rezultatov in njihovega učinka v državah članicah.

Merjenje socialne kohezije

57. Praktična uporaba kazalnikov socialne kohezije, ki so rezultat metodološkega dela Sveta Evrope iz zadnjih let, bo prostovoljna in bo zagotovila Svetu Evrope in državam članicam praktični pripomoček za merjenje napredovanja socialne kohezije.

DODATEK

OBJAVE IN NAJPOMEMBNEJŠA POROČILA

Diversity and cohesion: new challenges for the integration of immigrants and minorities (Jan Niessen). Julij 2000, ISBN 92-871-4345-5.

Innovatory social policies in the city, proceedings. Konferenca v Oslu, 22. – 24. junij 2000, 1. in 2. del, objava julij 2001, Svet Evrope.

Access to Social Rights in Europe, poročilo, ki ga je pripravila Mary Daly in ga je sprejel CDCS maja 2002, ISBN 92-871-4985-2.

Improving the quality of life of elderly persons in situations of dependency, poročilo in sklepi skupine strokovnjakov (CS-QV) - (avgust 2002), ISBN 92-871-5000-1.

Conference on access to social rights (14. – 15. november 2002, Saint Julian, Malta), končni dokumenti, julij 2003.

Access to social rights for people with disabilities in Europe (Marc Maudinet, 2003). ISBN 92-871-5328-0.

« *We ought to be giants* » - *Promoting access to employment*. Priročnik, ki ga sta ga izdala Ministrstvo za delo in socialni razvoj Ruske federacije in Svet Evrope (na voljo le v angleškem in ruskem jeziku). Priročnik je sestavil Bertil Oskarsson (2003).

Končno poročilo o delu skupine strokovnjakov o dostopnosti stanovanj (CS-LO), CDCS (2001) 61.

Končno poročilo o delu skupine strokovnjakov o dostopnosti socialne zaščite (CS-PS), CDCS (2001) 62.

Končno poročilo o delu Odbora strokovnjakov o spodbujanju dostopnosti zaposlitve (CS-EM), CDCS (2001) 63.

Poročilo: strokovni razmislek o poteh socialnega razvoja, 28. – 30. maj 2001, Portugalska (v organizaciji Oddelka ZN za ekonomske in socialne zadeve skupaj z Generalnim direktoratom za socialno kohezijo in Centrom sever-jug Sveta Evrope).

Poročilo: seminar o telesnem kaznovanju otrok znotraj družine – Forum CS (2002) 13 Dodatek.

Serijske publikacije: Trendi v socialni koheziji

Promoting the policy debate on social exclusion from a comparative perspective, zvezek št. 1, december 2001, Svet Evrope, ISBN 92-871-4920-8.

Trends and development in old-age pension and health-care financing in Europe during the 1990s, zvezek št. 2, marec 2002, Svet Evrope, ISBN 92-871-4921-6.

Using social benefits to combat poverty and social exclusion – opportunities and problems from a comparative perspective. Matti Heikkilä in Susan Kuivalainen, zvezek št. 3, september 2002, Svet Evrope, ISBN 92-871-4937-2

New social demands: the challenges of governance, zvezek št. 4, november 2002, Svet Evrope, ISBN 92-871-5012-5.

Combating poverty and access to social rights in the countries of the south Caucasus: a territorial approach, zvezek št. 5, marec 2003, Svet Evrope, ISBN 92-871-5096-6.

The state and new social responsibilities in a globalising world, zvezek št. 6, junij 2003, Svet Evrope, ISBN 92-871-5168-7.

Civil society and new social responsibilities based on ethical foundations, zvezek št. 7, november 2003, Svet Evrope, ISBN 92-871-5309-4.

Elektronski bilten «Social cohesion: developments», ki se objavlja od konca leta 2000 – 11 navadnih in 3 posebne izdaje (migracije, zaposlovanje, invalidne osebe).

EVROPSKA SOCIALNA LISTINA (izbrane novejšje publikacije)

Sklepi XVI-2 – Evropska socialna listina, Evropski odbor za socialne pravice, zvezek 1, 2003, ISBN 92-871-5243-8 in zvezek 2, 2003, ISBN 92-871-5245-4.

Sklepi 2003 – Evropska socialna listina (revidirana), Evropski odbor za socialne pravice, zvezek 1, 2003, ISBN 92-871-5338-8 in zvezek 2, 2003, ISBN 92-871-5341-8.

Postopek kolektivnih pritožb – odločbe o dopustnosti, 1998-2003, Evropski odbor za socialne pravice.

Postopek kolektivnih pritožb – odločbe o vsebini zadev, zvezek 1 (1999-2000) in zvezek 2 (2001-2003), Evropski odbor za socialne pravice.

PRIPOROČILA ODBORA MINISTROV DRŽAVAM ČLANICAM

Rec(99)9 on the role of sport in furthering social cohesion, 22/04/99 (Priporočilo (99)9 o vlogi športa pri spodbujanju socialne kohezije, 22.4.1999).

Rec(2001)1 on social workers, 17/01/2001 (Priporočilo (2001)1 o socialnih delavcih, 17. 1. 2001).

Rec(2001)12 on the adaptation of health care services to the demand for health care services of people in marginal situations, 10/10/2001 (Priporočilo (2001)12 o prilagoditvi zdravstvenih storitev potrebam ljudi v marginalnem položaju po zdravstvenih potrebah, 10. 1. 2001).

Rec(2002)8 on child day-care, 18/09/2002 (Priporočilo (2002)8 o dnevnem varstvu otrok, 18. 9. 2002).

Rec(2003)2 on neighbourhood services in disadvantaged urban areas, 13/02/2003 (Priporočilo (2003)2 o storitvah v sosekah deprivilegiranih urbanih območij, 13. 2. 2003).

Rec(2003)19 on improving access to social rights, 24/09/2003 (Priporočilo (2003)19 o izboljšanju dostopa do socialnih pravic, 24. 9. 2003).

VEČJI DOGODKI

Konferenca evropskih ministrov, pristojnih za družinske zadeve: Za otrokom prijazno družbo. Stockholm, 14. – 16. junij 1999.

Konferenca: Socialni razvoj za vse: evropska strategija na podlagi sodelovanja in partnerstva. Irsko predsedstvo / Svet Evrope, 17.- 18. januar 2000.

Konferenca: Inovativne socialne politike v mestu. Oslo, 22.- 24. junij 2000.

Konferenca: Program za otroke. Otroci na začetku novega tisočletja. Ciper, 27.- 29. november 2000.

Konferenca evropskih ministrov, pristojnih za družinske zadeve: Usklajevanje družinskega in poklicnega življenja. Portorož (Slovenija), 21.- 22. junij 2001.

FORUM 2001 »Nove družbene potrebe in upravljanje«. Strasbourg, 18.- 19. oktober 2001.

Konferenca o vlogi socialnih storitev za uravnotežen družbeni razvoj. Berlin, 25.- 26. oktober 2001 (v soorganizaciji z nemškimi organi).

8. konferenca evropskih ministrov, pristojnih za socialno varnost:
Implikacije delovnih migracij za socialno varnost v evropskih državah.
Bratislava, 21.- 23. maj 2002.

FORUM 2002 «Nova družbena odgovornost v svetu, ki se globalizira: vloga države, trga in civilne družbe». Strasbourg, 2.- 3. oktober 2002.

Konferenca o dostopnosti socialnih pravic. Malta, 14.- 15. november 2002.

FORUM 2003 «Socialna kohezija ali javna varnost: kako naj Evropa odgovori na kolektivne občutke negotovosti?». Strasbourg, 23.- 24. oktober 2003.

Konferenca evropskih ministrov, pristojnih za zaposlovanje v jugovzhodni Evropi. Bukarešta, Romunija, 30.- 31. oktober 2003.

IZ AKCIJSKEGA PROGRAMA SVETA EVROPE

Sprejet 17. maja 2005 v Varšavi na zasedanju predsednikov držav in vlad držav članic Sveta Evrope

III - Ustvarjanje bolj humane in inkluzivne Evrope

Prepričani smo, da so socialna kohezija, kot tudi izobraževanje in kultura bistveni faktorji za učinkovito implementacijo bistvenih vrednot Sveta Evrope v naših družbah in za dolgotrajno varnost Evropejcev. Svet Evrope bo torej promoviral model demokratične kulture, podporne zakonodaje in institucij ter aktivno vključeval civilno družbo državljanov.

1. Zagotavljanje socialne kohezije

Svet Evrope bo pospešil svoje delo na področju socialne politike na osnovi Evropske socialne listine in drugih relevantnih instrumentov. Osrednja naloga je opredeliti sredstva in rešitve, ki so lahko učinkoviti v boju zoper revščino in socialno izključenostjo in zagotavljajo enakopraven dostop do socialnih pravic ter zaščito ranljivih skupin. Svet Evrope, ki deluje, kot forum za vse evropsko sodelovanje na socialne področju, bo pripravil priporočila in podpiral izmenjavo dobrih praks na tem področju, kot tudi okrepil pomoč državam članicam.

Predlagamo Odboru ministrov, da imenuje skupino znanstvenikov (modrecev), ki bo revidirala Strategijo Sveta Evrope za promocijo socialne kohezije v 21. stoletju, v luči dosežkov organizacije na tem področju. Politike za promocijo socialne kohezije morajo upoštevati izzive, ki jih postavlja staranja in drug socialni in ekonomski razvoj.

Strinjamo se, da je zaščita zdravja, kot socialna človekova pravica, pogoj za socialno kohezijo in gospodarska stabilnost. Podpiramo implementacijo integrirane strategije zdravja in drugih aktivnosti sorodnih zdravju. Posebno se mora okrepiti delo na področju enakopravnega dostopa do varstva primernih kvalitetnih služb, ki zadovoljujejo potrebe prebivalstva naših držav članic. Osnovna komponenta te dejavnosti bo identifikacija standardov za varstvo, ki je usmerjeno v bolnika.

Potrjujemo našo zavezo boja zoper vse vrste izključenosti in negotovosti Romske skupnosti v Evropi ter promocijo njihove polne in učinkovite enakosti. Pričakujemo, da bo Evropski Romski Forum dopustil Romom, da se bodo izražali samostojno v okviru aktivne podpore Sveta Evrope. Prizadeli si bomo ustvariti sodelovanja med Svetom Evrope Evropsko unijo in OSCE na tem področju.

Ojačili bomo tudi delo Sveta Evrope na področju invalidov in podprli sprejem 10-letnega akcijskega programa, ki je bil pripravljen z namenom odločilnega napredka na področju zagotavljanja enakih pravic za invalidne osebe.

2. Ustvarjanje Evrope za otroke

Odločeni smo, da učinkovito promoviramo pravice otroka v skladu s Konvencijo Združenih narodov o pravicah otrok. Perspektiva pravic otroka bo implementirana skozi aktivnosti Sveta Evrope, pri tem pa mora biti v organizaciji zagotovljena učinkovita koordinacija aktivnosti na področju otrok.

Pripravili bomo posebne aktivnosti za odpravo vseh oblik nasilja nad otroci. Uvedli bomo tri letni program aktivnosti, ki bo usmerjen v socialne, pravne, zdravstvene, izobraževalne dimenzije različnih oblik nasilja nad otroki. Izboljšali bomo tudi oblike ustavitve spolnega izkoriščanja nad otroci, vključno z pravnimi dokumenti, če bo primerno, in vključili družbo v ta proces. Koordinacija z Združenimi narodi na tem področju je bistvena v povezavi z Izbirnim protokolom h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, prostitucije otrok in otroške pornografije.